

สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย*

กัลยพัทธ์ นิยมวิทย์** ดร. กัญญาดา ประจุศิลป์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล จำนวน 19 คน ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 3 รอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย ประกอบด้วยสมรรถนะ 2 ด้าน

1) สมรรถนะด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ ประกอบด้วย 18 สมรรถนะย่อย ได้แก่ มาตรการควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ ควบคุม กำกับบุคลากรให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ เป็นต้น

2) สมรรถนะด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อ ประกอบด้วย 13 สมรรถนะย่อย ได้แก่ การวินิจฉัยการติดเชื้อ การบันทึกการเฝ้าระวังการติดเชื้อ เป็นต้น

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนา และเพิ่มความรู้ ทักษะ และความสามารถของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย

คำสำคัญ : การติดเชื้อในโรงพยาบาล การเฝ้าระวังการติดเชื้อ การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ

* วิทยานิพนธ์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** นิสิตปริญญาโท คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*** รองศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Competency of Infectious Control Ward Nurse

Kanyapat Niyomwit

Associate Gunyadar Prachusilpa, Ph.D.

Abstract

The purpose of this descriptive research was to study competency of infectious control ward nurse. Delphi technique was used in this study. The key informants consisted of 19 experts infection prevention and control in hospital worker in university hospitals, regional hospitals, general hospitals and community hospitals by a purposive sampling technique. The instruments were open ended questionnaires and five point-rating scale questionnaires .The data were collected three times and carried out by using questionnaire. The data gained were statistically analyzed by means of median and interquartile range.

The results showed that the competency of infectious control ward nurse included 2 competencies as follow:

1) There were 18 items of Prevention and control of infection such as standard precaution, personnel monitoring for prevention and control of infection etc.

2) There were 13 items of Infection Surveillance such as diagnosis of nosocomial infection, recording surveillance etc.

The results used to develop and improve knowledge, skills and abilities of infection control ward nurse

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การติดเชื้อในโรงพยาบาลเป็นปัญหาสำคัญทางการแพทย์และสาธารณสุขมีผลกระทบโดยตรงต่อการเกิดทุพพลภาพ อัตราการตาย และระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาล ในแต่ละปีประเทศไทยต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้ป่วยที่เกิดจากการติดเชื้อในโรงพยาบาล จากการสำรวจในปี 2554 พบว่า มีความชุกของการติดเชื้อเฉลี่ยร้อยละ 6.9 และผู้ป่วยกลุ่มนี้ต้องนอนโรงพยาบาลเพิ่มขึ้น 11 วัน เฉพาะค่ายาต้านจุลชีพที่ใช้รักษา ปีละประมาณ 4,000 ล้านบาท อีกทั้งยังพบว่าผู้ป่วยที่ติดเชื้อในโรงพยาบาลส่วนหนึ่งพบเชื้อดื้อยา ส่งเสริมให้อัตราการเสียชีวิตสูงขึ้น ปัญหาการติดเชื้อในโรงพยาบาล และการติดเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่ต้องเร่งแก้ไข

การดำเนินการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลจึงมีความสำคัญในการลดปัญหาการติดเชื้อในโรงพยาบาล โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการลดค่าใช้จ่าย ลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ ขณะที่ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล องค์ประกอบที่ทำให้การดำเนินงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ มีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อลดอัตราการติดเชื้อในโรงพยาบาลที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบาย/มาตรการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ ผู้บริหารสนับสนุนการใช้งบประมาณสำหรับจัดสรรทรัพยากรในการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ มีการประเมินงานและการปรับปรุงคุณภาพงาน มีองค์กรควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลรับผิดชอบในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล ซึ่งการจัดตั้งองค์กรควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล

องค์กรควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคลากร ประกอบด้วย คณะกรรมการควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลมีหน้าที่รับผิดชอบ กำกับ ดูแลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล ประกอบด้วย ตัวแทนแพทย์กลุ่มงานต่าง ๆ ตัวแทนจากฝ่ายบริหาร ตัวแทนจากกลุ่มงานพยาบาล และตัวแทนจากหน่วยงานอื่น ๆ ในโรงพยาบาล แพทย์ผู้มีความรู้ด้านวิทยาการระบาดและโรคติดเชื้อ พยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (Infection control nurse : ICN) และพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (Infection control ward nurse: ICWN) พยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (ICN) มีบทบาทหน้าที่ตามภารกิจหลักคือ เพื่าระวังการติดเชื้อผู้ป่วยทุกรายในโรงพยาบาล (Hospital-wide surveillance) และเพื่าระวังการติดเชื้อเฉพาะผู้ป่วยบางกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง (Targeted surveillance) บริหารจัดการและควบคุมกำกับระบบการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ ดำเนินการและกำกับดูแลระบบการเพื่าระวังและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อในโรงพยาบาลสอบสวนและควบคุม

การระบาดของการติดเชื้อในโรงพยาบาล/โรคอุบัติใหม่ อุตุนิคม นอกจากนี้ยังมีบทบาทหน้าที่อื่น เช่น เป็นนักวิจัย เป็นผู้สอนและให้คำปรึกษา เป็นต้น การมีภารกิจดังกล่าวทำให้พยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (ICN) ไม่สามารถดำเนินการเฝ้าระวังการติดเชื้อผู้ป่วยทุกรายในโรงพยาบาล (Hospital-wide surveillance) จึงได้มีการจัดอบรมพยาบาลวิชาชีพประจำหอผู้ป่วย เพื่อทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังการติดเชื้อในหอผู้ป่วย และดำเนินการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหน่วยงานของตน เรียกพยาบาลวิชาชีพเหล่านี้ว่า พยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN)

พยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) เป็นผู้ปฏิบัติงานประจำในหอผู้ป่วยถูกคัดเลือกจากหัวหน้าหอผู้ป่วยร่วมกับความสมัครใจให้ปฏิบัติงานด้านเฝ้าระวังการติดเชื้อ ป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ มีบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการติดเชื้อในหอผู้ป่วย วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการติดเชื้อเบื้องต้น บันทึกในแบบเฝ้าระวังและวินิจฉัยการติดเชื้อ สอบสวนการระบาดร่วมกับหน่วยงานอื่น ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่องการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ นำนโยบาย/มาตรการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลสู่การปฏิบัติภายในหอผู้ป่วย ตลอดจนดูแลสิ่งแวดล้อมในหอผู้ป่วย หากพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) สามารถนำนโยบาย/มาตรการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อสู่การปฏิบัติในหอผู้ป่วย และสามารถปฏิบัติการเฝ้าระวังการติดเชื้อ ป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหอผู้ป่วยได้อย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพแล้ว จะส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่มีคุณภาพและปลอดภัยยิ่งขึ้น ลดค่าใช้จ่ายในการนอนโรงพยาบาล ทำให้อัตราการติดเชื้อในหอผู้ป่วยลดลง รวมถึงทำให้จำนวนวันนอนโรงพยาบาลของผู้ป่วยลดลงได้

ปัจจุบันสภาการพยาบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล จึงได้พัฒนาและรับรองหลักสูตรการพัฒนาพยาบาลวิชาชีพด้านการควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น นอกจากนี้สำนักงานการพยาบาลร่วมกับชมรมพยาบาลควบคุมการติดเชื้อแห่งประเทศไทย (2549) ได้กำหนดความรับผิดชอบหลักและสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (ICN) รวมถึงสภาการพยาบาลได้กำหนดสมรรถนะผู้ปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง (APN) สาขาการพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อและการควบคุมการติดเชื้อตั้งแต่ปี 2549 และปรับปรุงเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่สภาการพยาบาลกำหนด (สภาการพยาบาล, 2552)

อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ายังไม่มีภาระบุถึงสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) กล่าวแต่เพียงบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ ซึ่งภาระงานของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) ในการป้องกันและ

ควบคุมการติดเชื้อดังกล่าวเป็นงานที่เสมือนงานเสริมจากงานในหน้าที่ประจำ อีกทั้งผู้ที่มารับหน้าที่ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานประจำในเวรป่วย-ตึก ดังนั้น ผู้บริหารทางการแพทย์จำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาและประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย จึงต้องมีการกำหนดสมรรถนะ เพื่อพัฒนาศักยภาพและการปฏิบัติงานควบคุมการติดเชื้อในหอผู้ป่วยให้เป็นไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย โดยนำแนวคิดของอะเคื่อ อุนทเลทกะ (2554) มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน จากการกำหนดขนาดตามการศึกษาของ Macmillan (1971 อ้างในชนินฐา วิทยานุนาส, 2530) แบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อจำนวน 2 คน กลุ่มอาจารย์พยาบาลผู้สอนหรือรับผิดชอบหลักสูตร/ผู้เชี่ยวชาญด้านการกำหนดสมรรถนะการดูแลป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลจำนวน 4 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/คณะกรรมการจากชมรมพยาบาลควบคุมการติดเชื้อแห่งประเทศไทย จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูงการพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อและการควบคุมการติดเชื้อ จำนวน 5 คน และกลุ่มพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้ในการสัมภาษณ์หรือเขียนตอบ และข้อคำถามปลายเปิด เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์หรือเขียนตอบ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 1 ชุดที่ 2 แบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือคะแนน 5 ถึง 1 หมายถึง สมรรถนะนั้นสำคัญมากที่สุด สำคัญมาก สำคัญปานกลาง สำคัญน้อย และสำคัญน้อยที่สุด ผู้ให้ข้อมูลประมาณค่าแนวโน้มความสำคัญของสมรรถนะพยาบาล

วิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วยในแต่ละด้าน ในการเก็บข้อมูลรอบที่ 2 และชุดที่ 3 แบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือคะแนน 5 ถึง 1 หมายถึง สมรรถนะนั้นสำคัญมากที่สุด สำคัญมาก สำคัญปานกลาง สำคัญน้อย และสำคัญน้อยที่สุด เพิ่มค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile rang: IR) ของข้อคำถามแต่ละข้อ ผู้ให้ข้อมูลทราบคำตอบของตนเอง และทบทวนคำตอบของตนเองเพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบ ในการเก็บข้อมูลรอบที่ 3 โดยเกณฑ์การแปลความหมาย ค่ามัธยฐาน มีดังนี้ 4.5-5.00 หมายถึง สมรรถนะนั้นมีความสำคัญมากที่สุด 3.5-4.49 หมายถึง มีความสำคัญมาก 2.50-3.49 หมายถึง มีความสำคัญปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึง มีความสำคัญน้อย 1.00-1.49 หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด ส่วนการแปลความหมายค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่าดังนี้ ค่าต่ำกว่า 1.50 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นสอดคล้องกัน และค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน

การสร้างแบบสัมภาษณ์สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางภายในกรอบที่กำหนด การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลประมาณค่าแนวโน้มความสำคัญของข้อความแสดงสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) ในแต่ละด้านและมีข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างอิสระ แบบสอบถามรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากแบบสอบถามรอบที่ 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้รับรู้การให้ระดับความสำคัญของสมรรถนะแต่ละข้อของผู้ให้ข้อมูล และของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินยืนยันความเหมาะสมของสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN)

ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เลขที่ 085/2556) ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2556 และได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำเอกสารชี้แจงข้อมูล (Information sheet) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย โดยให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทราบว่าผู้เข้าร่วมมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธที่จะเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกขณะ ในการบันทึกเทปสัมภาษณ์และแบบสอบถามไม่มีการระบุชื่อ-นามสกุลของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย แบบสอบถามจะเก็บเป็นความลับและทำลายเทปทิ้งทันทีเมื่อสิ้นสุดกระบวนการวิจัย ผลการวิจัยจะสรุปและนำมาวิเคราะห์ในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล รอบที่ 1 ถอดเทปการสัมภาษณ์ทันทีที่สิ้นสุดการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของแต่ละคน นำมาตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) ในแต่ละด้าน ก่อนนำมาสรุปเป็นสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดจากการบูรณาการเอกสารการทบทวนวรรณกรรม รอบที่ 2 จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 และรอบที่ 3 จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามรอบที่ 3 คำนวณหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แต่ละข้ออีกครั้ง พิจารณาผลการคำนวณในแต่ละข้อความที่มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.5 ความสอดคล้องของข้อความจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 และคำตอบ และคำตอบที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่เกินร้อยละ 15 ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ผลการวิจัย

สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย ประกอบด้วยสมรรถนะ 2 ด้าน คือ สมรรถนะด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ มีสมรรถนะย่อยที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด 17 ข้อ ระดับความสำคัญมาก 1 ข้อตามลำดับ และสมรรถนะด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อ มีสมรรถนะย่อยที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด 11 ข้อ ระดับความสำคัญมาก 2 ข้อตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญมากที่สุดของสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วยด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ

สมรรถนะด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ	Median	IR	ระดับความสำคัญ
1. มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อตามหลักการของ Standard Precaution และTransmission-Based Precautions	5.00	.00	มากที่สุด
2. สามารถติดตามและกำกับบุคลากรในหอผู้ป่วยให้ปฏิบัติตามนโยบาย/มาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อตามมาตรฐาน	5.00	.00	มากที่สุด
3. สามารถควบคุม กำกับ ให้บุคลากรในหอผู้ป่วยปฏิบัติตามมาตรการควบคุมเชื้อจุลินทรีย์ดื้อยาในโรงพยาบาลได้แก่การล้างมือ การแยกผู้ป่วยเชื้อดื้อยา การจัดหาอุปกรณ์เครื่องป้องกัน	5.00	.00	มากที่สุด
4. สามารถค้นหาสาเหตุการแพร่กระจายเชื้อ และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อกำหนดมาตรการการปฏิบัติในหอผู้ป่วย	5.00	.00	มากที่สุด
5. สามารถใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนาแนวปฏิบัติการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ป่วยโรคติดเชื้อ	5.00	.00	มากที่สุด
6. สามารถนำข้อมูลการติดเชื้อที่เป็นปัญหาสำคัญในหอผู้ป่วยไปดำเนินการพัฒนากิจกรรมคุณภาพ/งานประจำสู่การวิจัย เพื่อลดอุบัติการณ์การติดเชื้อ	5.00	.00	มากที่สุด
7. สามารถสอน ให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาแก่บุคลากรในหอผู้ป่วยในเรื่องการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ และการควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ	5.00	.00	มากที่สุด
8. สามารถประสานงานกับแพทย์ และพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (ICN) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่าวางแผน เฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ	5.00	.00	มากที่สุด
9. มีความสามารถในการสื่อสาร และประสานงานกับบุคลากร เพื่อการจัดการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ	5.00	.00	มากที่สุด
10. สามารถให้คำปรึกษาแก่บุคลากรในหอผู้ป่วย และนำแนวปฏิบัติทางคลินิกไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยโรคติดเชื้อ	5.00	.00	มากที่สุด
11. สามารถประสานความร่วมมือกับหัวหน้าหอผู้ป่วย และบุคลากรในหอผู้ป่วย เพื่อนำนโยบาย มาตรการแนวปฏิบัติการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลไปปฏิบัติในหอผู้ป่วย	5.00	.00	มากที่สุด
12. สามารถติดตาม ประเมินผล และควบคุมประสิทธิภาพของการป้องกันและควบคุม และเฝ้าระวังการติดเชื้อในหอผู้ป่วยร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	5.00	.00	มากที่สุด
13. สามารถประสานงานกับผู้บริหารทางการพยาบาล แพทย์โรคติดเชื้อ และพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (ICN) ในการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นในการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อในหอผู้ป่วย	5.00	.00	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญมากที่สุดของสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วยด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ (ต่อ)

สมรรถนะด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ	Median	IR	ระดับความสำคัญ
14. สามารถบริหารจัดการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ตามมาตรการของโรงพยาบาลให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี และเกิดความปลอดภัยแก่บุคลากรผู้ป่วยและครอบครัว	5.00	.00	มากที่สุด
15. สามารถออกแบบปฏิบัติการ/แนวทางการทำลายเชื้อ การทำให้ปราศจากเชื้อของอุปกรณ์การแพทย์ สิ่งแวดล้อมในหอผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานของโรงพยาบาล	5.00	.00	มากที่สุด
16. สามารถปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในหอผู้ป่วย	5.00	1.00	มากที่สุด
17. สามารถแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ	4.50	.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญมากที่สุดของสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วยด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อ

สมรรถนะด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อ	Median	IR	ระดับความสำคัญ
1. มีความรู้ในหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการติดเชื้อ โรคติดเชื้อโรคอุบัติใหม่/อุบัติซ้ำ และการป้องกันและควบคุมกระจายของโรคติดเชื้อ	5.00	.00	มากที่สุด
2. สามารถติดตามอาการ อาการแสดงของผู้ป่วยที่ติดเชื้อในโรงพยาบาลจากสัญญาณชีพ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลการตรวจอื่น ๆ	5.00	.00	มากที่สุด
3. สามารถค้นหาผู้ป่วยที่มีอาการ และอาการแสดงของการติดเชื้อในระยะแรก (early detection)	5.00	.00	มากที่สุด
4. สามารถวินิจฉัยการติดเชื้อในโรงพยาบาลตามเกณฑ์วินิจฉัยของ Centers for Disease Control: CDC	5.00	.00	มากที่สุด
5. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการติดเชื้อเบื้องต้นในหอผู้ป่วยจากแบบบันทึกการเฝ้าระวัง แล้วแจ้งให้บุคลากรในหอผู้ป่วยทราบ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข	5.00	.00	มากที่สุด
6. สามารถรวบรวมข้อมูลการติดเชื้อในหอผู้ป่วย โดยการบันทึกลงในแบบเฝ้าระวังการติดเชื้อในหอผู้ป่วยได้ถูกต้องครบถ้วน	5.00	.00	มากที่สุด
7. สามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยที่เกิดจากการติดเชื้อในหอผู้ป่วยให้ได้รับการดูแลแบบองค์รวม โดยคำนึงถึง กาย จิต อารมณ์ และสังคมของผู้ป่วย	5.00	.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญมากที่สุดของสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วยด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อ (ต่อ)

สมรรถนะด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อ	Median	IR	ระดับ ความสำคัญ
8. การพัฒนาเจตคติและค่านิยมของตนเอง และเพื่อนร่วมงานเพื่อให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบ ในการเฝ้าระวังการติดเชื้อในหอผู้ป่วย	5.00	.75	มากที่สุด
9. สามารถนิเทศพยาบาลวิชาชีพให้เป็นผู้ช่วยในการบันทึก ตรวจสอบแบบเฝ้าระวังการติดเชื้อ และคอยติดตามสถานการณ์การติดเชื้อที่เกิดขึ้นในแต่ละเวร	5.00	.75	มากที่สุด
10. สามารถเก็บสิ่งส่งตรวจ แผลผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ แผลผลความไวของเชื้อต่อยาต้านจุลชีพ และความจำเพาะของการติดเชื้อ	5.00	1.00	มากที่สุด
11. สามารถคำนวณอัตราการติดเชื้อ (Infection rate) จากตำแหน่งระบบต่าง ๆ และจากอุปกรณ์ที่สอดใส่เข้าสู่ร่างกายผู้ป่วย	5.00	1.00	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมว่า สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) ด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ เป็นสมรรถนะที่สำคัญ ประกอบด้วยสมรรถนะย่อยที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ สามารถติดตามและกำกับบุคลากรในหอผู้ป่วยให้ปฏิบัติตามนโยบาย/มาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่องและเคร่งครัด สามารถควบคุม กำกับ ให้บุคลากรในหอผู้ป่วยปฏิบัติตามมาตรการการควบคุมเชื้อจุลชีพดื้อยาในโรงพยาบาล ได้แก่ การล้างมือ การแยกผู้ป่วยเชื้อดื้อยา การจัดหาอุปกรณ์เครื่องป้องกันสอดคล้องกับแนวคิดของอะเคื่อ อุณหเลขะกะ (2554) ที่กล่าวไว้ว่า การดำเนินงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลให้ได้ผลนอกจากต้องอาศัยความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการติดเชื้อในโรงพยาบาลแล้ว ยังจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างมาก การสร้างแรงจูงใจทำให้บุคลากรปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อจึงมีความสำคัญ พยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรที่สำคัญในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล โดยทำหน้าที่ สังเกตอาการ อาการแสดงของผู้ป่วยเกี่ยวกับการติดเชื้อ และปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อในโรงพยาบาล เช่น การใส่สายสวนปัสสาวะ การได้รับการผ่าตัด เป็นต้น บันทึกอาการ อาการแสดง และปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อในโรงพยาบาลลงในแบบฟอร์มการบันทึกการพยาบาลและคาร์เดกซ์ (Nurse note and kardex) ในส่วนของการดูแลผู้ป่วยจะต้องปฏิบัติตามนโยบาย และข้อเสนอแนะ

ของคณะกรรมการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล แม้จะมีการกำหนดนโยบาย หรือมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแล้วนั้น ก็ไม่ได้ยืนยันว่าบุคลากรผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติตามนโยบาย หรืออ่านคู่มือปฏิบัติงาน จึงควรมีการตรวจสอบความร่วมมือต่อนโยบายการควบคุมการติดเชื้อ ดังนั้น ความสามารถติดตามและกำกับบุคลากรในหอผู้ป่วยให้ปฏิบัติตามนโยบาย/มาตรการการป้องกันและ ควบคุมการแพร่กระจายเชื้อตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่องและเคร่งครัดของพยาบาลวิชาชีพควบคุม การติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ ในโรงพยาบาล

มาตรการการล้างมือเป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญอันดับต้น ๆ ในการควบคุมการติดเชื้อ ในโรงพยาบาล และรวมอยู่ในมาตรการควบคุมเชื้อจุลชีพดื้อยา ซึ่งการติดเชื้อจุลชีพดื้อยาในโรงพยาบาล ได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย มีผลกระทบโดยตรงต่อการเกิดทุพพลภาพ อัตรา การตาย และระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาลที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นบุคลากรทางการแพทย์ควรปฏิบัติ ตามมาตรการ การควบคุมเชื้อจุลชีพดื้อยาในโรงพยาบาลอย่างเคร่งครัด รวมถึงการล้างมือให้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ มาตรการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่พยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอ ผู้ป่วย (ICWN) ต้องดูแลและตรวจสอบให้บุคลากรในหอผู้ป่วยปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวให้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ

2. สมรรถนะด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมว่า สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย ด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อเป็นสมรรถนะที่สำคัญ ประกอบด้วยสมรรถนะย่อยที่มีความสำคัญ มากที่สุด ได้แก่ ความรู้ในหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการติดเชื้อ โรคติดเชื้อ โรคอุบัติใหม่/อุบัติซ้ำ และการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อ และสามารถวินิจฉัยการติดเชื้อในโรงพยาบาล ตามเกณฑ์วินิจฉัยของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคของสหรัฐอเมริกา (Centers for Disease Control: CDC) การติดเชื้อดื้อยา และสามารถรวบรวมข้อมูลการติดเชื้อในโรงพยาบาล โดยการ บันทึกลงในแบบเฝ้าระวังการติดเชื้อในแต่ละโรค และแต่ละตำแหน่งการติดเชื้อของโรงพยาบาล/หอผู้ป่วย ได้ถูกต้องครบถ้วน สอดคล้องตามแนวคิดการเฝ้าระวังการติดเชื้อของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรค ของสหรัฐอเมริกา (CDC, 2001) ที่กล่าวว่าพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) ต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบาดวิทยาของเชื้อโรค การวินิจฉัยการติดเชื้อ การบันทึกข้อมูล การติดเชื้อ การวางแผนการดำเนินงานตามมาตรฐานการพยาบาลด้านการป้องกันและควบคุม การติดเชื้อในโรงพยาบาล และประเมินประสิทธิภาพการเฝ้าระวังการติดเชื้อ สอดคล้องกับ สิริลักษณ์

สลักคำ, อรพินท์ โพธาราญ, และ นิดดา โชคบุญยสิทธิ์. (2541) ที่กล่าวว่าพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) ต้องมีความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการติดเชื้อ ได้แก่ เกณฑ์วินิจฉัยการติดเชื้อ ความรู้ในเรื่องโรคติดเชื้อ วิทยาการระบาด และจุลชีววิทยาที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อในโรงพยาบาล ซึ่งความรู้เหล่านี้จะเป็นความรู้พื้นฐานในการจำแนกผู้ป่วยที่ติดเชื้อในโรงพยาบาลกับผู้ป่วยที่ไม่ติดเชื้อ หรือติดเชื้อมาจากชุมชนได้ถูกต้อง ช่วยให้มีความพร้อมและสามารถปฏิบัติงานเฝ้าระวังการติดเชื้อได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) จะทราบว่าผู้ป่วยที่อยู่ในหอผู้ป่วยรายใดเกิดอาการติดเชื้อได้เร็วกว่าบุคลากรที่ทำงานในจุดอื่น เนื่องจากทำงานใกล้ชิดผู้ป่วยทำให้สามารถทราบอาการและอาการแสดงการติดเชื้อ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลการตรวจอื่น ๆ ได้รวดเร็วทันเหตุการณ์ และนำข้อมูลการติดเชื้อดังกล่าวลงบันทึกในแบบเฝ้าระวังการติดเชื้อในหอผู้ป่วย จากนั้นจะส่งผลการเฝ้าระวังการติดเชื้อให้พยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (ICN) วิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาลเพราะข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนดำเนินงาน กำหนดแนวทางป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ และส่งผลให้ประสิทธิภาพการเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาลสูงขึ้น ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้บริหารทางการพยาบาล และคณะกรรมการควบคุมการติดเชื้อ ชมรมพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป 1) พัฒนาเป็นแบบประเมินสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพควบคุมการติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย (ICWN) และ 2) ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis)

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา วิทยานูมาส. (2530). *การวิจัยแบบเดลฟาย: เทคนิคและปัญหาที่พบในงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สภาการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *ประกาศสภาการพยาบาลเรื่องขอบเขตและสมรรถนะผู้ปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง สาขาต่าง ๆ*. เข้าถึงเมื่อ 24 ธันวาคม 2555, จาก http://www.tnc.or.th/files/2010/02/page-125/____20344.pdf
- สิริลักษณ์ สลักคำ, อรพินท์ โพธิาจริญ, และ นิดดา โชคบุญยสิทธิ์. (2541). พยาบาลควบคุมโรคติดเชื้อประจำหอผู้ป่วย. *วารสารสวนดอก*, 4(1), 42-46.
- อะเคื้อ อุนทเลชกะ. (2554). *การเฝ้าระวังและการสอบสวนการระบาดของโรคติดเชื้อในโรงพยาบาล*. เชียงใหม่: มิ่งเมืองนวัตน์.
- Centers for Disease Control (CDC). (2001). Update guidelines for evaluating public health surveillance systems. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 50(13), 1-35.